

V MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA "FAMILIARIS" PT.

" SPEKTRUM EMIGRACJI 3 K: KOMUNIKACJA – KULTURA – KOMPETENCJE"

Sens i celowość organizowania konferencji

Piąta edycja międzynarodowej konferencji naukowej „Spektrum emigracji 3K – komunikacja, kultura, kompetencje”, organizowana przez Stowarzyszenie Familiaris, została pomyślana jako przestrzeń interdyscyplinarnej refleksji nad złożonością zjawisk migracyjnych we współczesnym świecie. W centrum uwagi znajdują się trzy kluczowe obszary, które w istotny sposób wpływają na codzienne doświadczenia osób migrujących oraz społeczności ich przyjmujących: komunikacja, kultura i kompetencje. Konferencja ma na celu pogłębienie rozumienia tych trzech wymiarów w kontekście mobilności międzynarodowej – zarówno tej dobrowolnej, jak i wymuszonej.

Komunikacja jest rozumiana nie tylko jako znajomość języka, ale także jako zdolność porozumiewania się ponad barierami kulturowymi i społecznymi, co ma szczególne znaczenie w budowaniu relacji, integracji oraz kształtowaniu wspólnot lokalnych. Kultura, będąca zarówno zasobem, jak i wyzwaniem, stanowi drugi filar konferencji - **kultura** - obejmuje ona procesy tożsamościowe, transmisję wartości, a także zjawiska związane z adaptacją, hybrydyzacją i napięciami między tradycją a nowoczesnością. Trzeci aspekt – **kompetencje** – odnosi się do praktycznych i społecznych umiejętności niezbędnych do funkcjonowania w środowisku wielokulturowym, zarówno po stronie migrantów, jak i instytucji czy społeczności goszczących.

Głównym celem wydarzenia jest nie tylko wymiana wiedzy między naukowcami, praktykami i przedstawicielami instytucji, ale również wypracowanie konkretnych rekomendacji, które mogą przyczynić się do skuteczniejszego i bardziej wrażliwego społecznie zarządzania migracją w wymiarze lokalnym i globalnym. Konferencja „Spektrum emigracji 3K” wpisuje się tym samym w szerszy nurt refleksji nad mobilnością ludzką jako trwałym i dynamicznym elementem współczesnych społeczeństw.

Dlaczego „3K”?

Emigracja nie kończy się na spakowaniu walizek. To zaledwie pierwszy ruch w procesie wielowymiarowej transformacji, który dotyka każdej sfery życia: języka, relacji, tożsamości, poczucia bezpieczeństwa i przynależności. Współczesne życie na emigracji – niezależnie od kraju docelowego – wymaga od jednostki i rodziny poruszania się w złożonym spektrum trzech fundamentalnych obszarów: **komunikacji, kultury i kompetencji**. Można je nazwać trzema „K” emigracji. Stanowią nie tylko narzędzia adaptacyjne, ale również filary, które decydują o jakości życia poza ojczyzną, a także – w przypadku powrotu – o zdolności ponownego „zadomowienia się”.

Komunikacja – pomiędzy językiem a zrozumieniem

Komunikacja to więcej niż znajomość słów i gramatyki. To zdolność do **czytania kontekstów, odczytywania niuansów kulturowych i emocjonalnych**, to kompetencja słuchania, milczenia, zadawania pytań we właściwy sposób. Emigrant, który zna język urzędowy kraju przyjmującego, często napotyka barierę nie w zakresie słów, ale w poziomie głębokiego rozumienia – kodów społecznych, żartów, aluzji, a także norm niepisanych.

Dla dzieci urodzonych lub wychowywanych na emigracji język staje się polem negocjacji. W domu – polski, w szkole – język kraju zamieszkania. Dwujęzyczność może być błogostawieństwem, ale bywa też wyzwaniem. Rodzice często stają przed trudnym wyborem: czy podtrzymywać język ojczysty za wszelką cenę, czy raczej skupić się na integracji dziecka w nowym środowisku? Odpowiedzi nie są jednoznaczne, a każda rodzina pisze własny scenariusz.

Kultura – między tożsamością a adaptacją

Kultura na emigracji nie jest jednorodna. Migranci żyją na przecięciu kultur: tej wyniesionej z domu rodzinnego i tej, w której przyszło im funkcjonować. Ich dzieci nie tyle „przyjmują nową kulturę”, ile **tworzą swoją własną hybrydową tożsamość**, czerpiąc z obu światów. Ta tożsamość bywa niezrozumiana zarówno w kraju pochodzenia, jak i w kraju przyjmującym.

Powroty z emigracji często ujawniają ukryte napięcia. Dzieci wracające do Polski po kilku lub kilkunastu latach mogą przeżywać **szok kulturowy odwrotny** – mimo „polskiego pochodzenia” czują się obco. Ich gesty, język, spojrzenie na świat – wszystko to bywa postrzegane jako „inne”. Dla rodziców to również trudna lekcja: ich „polskość” po latach emigracji bywa zakorzeniona w przeszłości, zatrzymana w czasie, podczas gdy kraj, z którego wyjechali, uległ przemianie.

Kompetencje – jak budować mosty zamiast murów

W tym złożonym świecie poruszania się między językami i kulturami, **kompetencje międzykulturowe** stają się nieodzowne. Nie chodzi tylko o wiedzę o obyczajach czy znajomość reguł życia społecznego, ale o coś głębszego: o **zdolność rozumienia różnicy i reagowania na nią z empatią i elastycznością**.

Dzieci wychowywane w środowisku wielojęzycznym i wielokulturowym mają szansę rozwinąć unikalny zestaw kompetencji: tolerancję dla niejednoznaczności, zdolność do przeskakiwania między kodami kulturowymi, odporność psychiczną. Ale te zdolności nie pojawiają się automatycznie – wymagają wsparcia, świadomego wychowania, modelowania zachowań przez dorosłych. Rodzice również uczą się „w biegu” – stają się mediatorami między światem szkoły a domem, między tradycją a nowoczesnością, między przeszłością a przyszłością. Wspólne uczenie się, wspólna niepewność i wspólna elastyczność stają się fundamentem życia rodzinnego na emigracji.

Życie między światami

Spektrum 3K to nie teoria, lecz codzienność setek tysięcy rodzin żyjących poza granicami swojego kraju. Komunikacja, kultura i kompetencje to nieustannie rozwijające się procesy, które wymagają uważności, refleksji i wsparcia – zarówno systemowego, jak i międzyludzkiego. Emigracja przestaje być dziś epizodem – coraz częściej staje się stylem życia, w którym granice narodowe ustępują miejsca granicom znaczeń, wartości i wyborów.

W tym wszystkim najważniejsza jest **zdolność do życia „pomiędzy”** – nie w zawieszeniu, ale w ruchu, nie w rozdarciu, ale w dialogu. To właśnie tam, między słowami, między kulturami, między pokoleniami, rodzi się nowa forma tożsamości – wielowarstwowa, świadoma i otwarta na świat. Połączenie tych trzech kategorii – **3K** – pozwala spojrzeć na migrację jako na zjawisko nie tylko społeczne i polityczne, ale też głęboko **ludzkie**, wymagające wrażliwości, zrozumienia i praktycznych narzędzi. Komunikacja, kultura i kompetencje tworzą razem spójny model, który może służyć zarówno analizie naukowej, jak i budowaniu lepszych polityk integracyjnych oraz codziennego współżycia w zróżnicowanych społeczeństwach.

Konferencja planowana na 2025 rok – pod hasłem „3K – komunikacja, kultura, kompetencje” – rozwija ten cykl, pogłębiając spojrzenie na doświadczenia migrantów oraz mechanizmy integracji i adaptacji. Wybór tych trzech kategorii wynika z obserwacji, że to właśnie komunikacyjne zdolności, kulturowa wrażliwość i kompetencje społeczne decydują o jakości relacji w środowiskach migracyjnych. W nowej edycji organizatorzy pragną położyć nacisk na praktyczne i teoretyczne aspekty życia „pomiędzy światami” – zarówno z perspektywy migrantów, jak i społeczności przyjmujących.

Wybór trzech kategorii: **komunikacja, kultura, kompetencje** jako osi tematycznej konferencji „*Spektrum emigracji 3K*” nie jest przypadkowy. To świadome zestawienie trzech powiązanych ze sobą wymiarów, które – w doświadczeniu migracyjnym – współtworzą podstawy integracji, tożsamości i jakości życia w nowym społeczeństwie. Stanowią one trzy filary codzienności migranta i wyznaczają ramy funkcjonowania w zróżnicowanym środowisku kulturowym.

Komunikacja to nie tylko język, ale też sposób rozumienia drugiego człowieka, wyrażania emocji, potrzeb i wartości. Brak kompetencji komunikacyjnych może prowadzić do izolacji, nieporozumień, a nawet wykluczenia. Umiejętność komunikowania się w różnych kodach kulturowych jest pierwszym krokiem do porozumienia i współistnienia.

Kultura to wspólnota znaczeń, wartości, rytuałów – wszystko to, co buduje naszą tożsamość. Migracja zawsze oznacza zetknięcie się dwóch (lub więcej) systemów kulturowych. Aby odnaleźć się w nowym środowisku, nie wystarczy znać zasady – trzeba je zrozumieć, poczuć, a często też na nowo zdefiniować siebie wobec nich.

Kompetencje – szczególnie te międzykulturowe – stanowią pomost między komunikacją a kulturą. To one pozwalają sprawnie poruszać się w różnych kontekstach społecznych, edukacyjnych i zawodowych. Kompetencje te obejmują zarówno wiedzę, jak i postawy: otwartość, empatię, elastyczność oraz gotowość do uczenia się przez całe życie.

Kontynuacja cyklu „Spektrum emigracji” – Konferencja 2025

Międzynarodowa konferencja naukowa „Spektrum emigracji 3K – komunikacja, kultura, kompetencje”, planowana na rok 2025, stanowi naturalną kontynuację cyklu zapoczątkowanego przez Stowarzyszenie Familiaris w poprzednich latach. Każda edycja wydarzenia koncentruje się na trzech wybranych wymiarach kluczowych dla zrozumienia złożonego fenomenu migracji i życia na emigracji, tworząc unikalną przestrzeń do interdyscyplinarnego dialogu i refleksji.

W 2024 roku konferencja została poświęcona tematyce „3E – etyka, edukacja, ekonomia”, koncentrując się na wyzwaniach moralnych, systemowych i ekonomicznych, jakie towarzyszą współczesnym migracjom. Podjęto m.in. zagadnienia etycznych aspektów polityki migracyjnej, roli edukacji w integracji migrantów oraz ekonomicznych konsekwencji mobilności ludzkiej – zarówno dla krajów przyjmujących, jak i tych, z których emigranci pochodzą.

Rok wcześniej, w 2023 roku, konferencja odbywała się pod hasłem „3T – Tradycja, Tożsamość, Tolerancja”. Wydarzenie to stanowiło fundament refleksji nad kulturowym wymiarem migracji. Szczególne miejsce poświęcono roli **tradycji** w zachowaniu dziedzictwa kulturowego w diasporach oraz jej znaczeniu w procesie integracji. Pojawiły się również rozważania nad **tożsamością** – zarówno indywidualną, jak i zbiorową – w kontekście życia na styku kultur, a także nad **tolerancją** jako kluczową wartością w społeczeństwach wielokulturowych, otwartych na różnorodność i dialog międzykulturowy.

Znaczenie konferencji w kontekście Roku Edukacji Zdrowotnej i Profilaktyki oraz patronów roku 2025

Konferencja „Spektrum emigracji 3K – komunikacja, kultura, kompetencje” wpisuje się w szerszy kontekst społeczny i kulturowy, jaki wyznacza ogłoszony na rok 2025 **Rok Edukacji Zdrowotnej i Profilaktyki**. W dobie nasilających się kryzysów migracyjnych i wyzwań związanych z integracją, edukacja zdrowotna – rozumiana nie tylko jako troska o fizyczne zdrowie, ale również o dobrostan psychiczny, społeczny i kulturowy – nabiera szczególnego znaczenia. Migracja często wiąże się z przeciążeniem emocjonalnym, dezorientacją kulturową, napięciami w rodzinie czy trudnościami adaptacyjnymi. Odpowiednia **komunikacja**, świadomość **kulturowa** i rozwój **kompetencji społecznych** to kluczowe elementy profilaktyki – zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i systemowym.

Równocześnie wydarzenie zyskuje głębszy wymiar dzięki powiązaniu z **patronami roku 2025**, których postaci w symboliczny sposób odzwierciedlają tematy poruszane podczas konferencji.

Ks. prof. Józef Tischner – filozof dialogu, myśliciel zaangażowany społecznie – przypomina o potrzebie prowadzenia rozmowy z drugim człowiekiem „twarzą w twarz”, z szacunkiem i w duchu zrozumienia. Jego myśl filozoficzna doskonale koresponduje z ideą komunikacji jako fundamentu porozumienia międzykulturowego.

Maria Pawlikowska-Jasnorzewska – poetka języka i emocji – uosabia wartość subtelności w przekazie, odczytywania znaczeń ukrytych w słowie, ale też pokazuje, jak kultura może być przestrzenią wolności i autentyczności w czasach zmian i niepewności.

Władysław Stanisław Reymont, autor *Chłopów* i laureat Nagrody Nobla, zwraca uwagę na znaczenie tożsamości, wspólnotowości i relacji z „ziemią” – również tą symboliczną, utraconą lub odnalezioną na nowo w doświadczeniu migracyjnym.

Wojciech Jerzy Has – reżyser kina refleksyjnego i głęboko humanistycznego – przypomina, że to, co złożone, wielowarstwowe i trudne do jednoznacznego opisanie, jest często najbliższe prawdziwemu doświadczeniu ludzkiego losu. Takie właśnie jest życie na emigracji – nieoczywiste, pełne paradoksów, ale też bogate i twórcze.

Konferencja „*Spektrum emigracji 3K*” staje się więc nie tylko wydarzeniem naukowym, ale również przestrzenią **profilaktyki społecznej i kulturowej**, dialogu międzypokoleniowego oraz refleksji nad rolą edukacji, języka, tożsamości i sztuki w budowaniu wspólnego świata – w którym różnorodność nie jest zagrożeniem, lecz zasobem.

Rezultaty konferencji

Konferencja „*Spektrum emigracji 3K – komunikacja, kultura, kompetencje*” stanowi kontynuację interdyscyplinarnego cyklu debat nad współczesnymi wyzwaniami migracyjnymi. Wydarzenie będzie okazją do pogłębionej refleksji nad wpływem tych aspektów na integrację społeczną, edukację międzykulturową oraz jakość relacji między migrantami a społeczeństwami przyjmującymi.

Konferencja zakłada osiągnięcie różnorodnych rezultatów, które można podzielić na cztery kategorie: ilościowe, jakościowe, długoterminowe oraz duchowe. Jej głównym celem jest nie tylko zwiększenie wiedzy i świadomości uczestników, ale również stworzenie fundamentów pod realny, długofalowy wpływ na polityki migracyjne, edukacyjne i społeczne – zarówno w Polsce, jak i na poziomie międzynarodowym.

W zakresie wzbogacenia wiedzy uczestników przewidziano wystąpienia **7 prelegentów** reprezentujących różne dziedziny nauki i praktyki społecznej. Ich prezentacje pozwolą na pogłębione zrozumienie trzech kluczowych obszarów, a sama konferencja stanie się przestrzenią **wymiany doświadczeń i wiedzy** między ekspertami z różnych krajów, środowisk akademickich i instytucjonalnych.

Ważnym rezultatem wydarzenia będzie również **opracowanie konkretnych rekomendacji**, które mogą stać się punktem odniesienia dla decydentów w obszarze polityk migracyjnych, edukacyjnych i ekonomicznych. Uczestnicy będą wspólnie pracować nad propozycjami rozwiązań systemowych oraz **promować międzynarodową współpracę** w zakresie reagowania na wyzwania związane z migracją.

Konferencja otwiera również **nowe perspektywy** w myśleniu o migracji – nie tylko jako zjawisku demograficznym, ale jako złożonym doświadczeniu społecznym, kulturowym i osobistym. Zwiększenie zrozumienia specyfiki emigracji poprzez pryzmat komunikacji, kultury i kompetencji pozwoli wskazać **dobre praktyki**, które mogą być implementowane zarówno w Polsce, jak i w społecznościach migracyjnych na całym świecie.

W ten sposób konferencja „*Spektrum emigracji 3K*” staje się nie tylko wydarzeniem naukowym, ale także narzędziem długofalowej zmiany – w myśleniu, działaniu i polityce.